

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

**ЮРИДИЧНИЙ
ФАКУЛЬТЕТ**

СХІДНОУКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних (семінарських) занять з дисципліни
«Методологія проведення та оформлення результатів наукових досліджень у
сфері права»
для здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня
(доктор філософії / Doctor Philosophy (PhD))
спеціальності 081 «ПРАВО»

До друку, у світ дозволяю

Проректор

Протокол № 13 від 10 квітня 2025р.

Укладачі

Галина ТАТАРЕНКО

Любов КОТОВА

Євген ГУСАКОВ

*Весь цифровий і фактичний матеріал
Бібліографічні відомості перевірені,
Написання одиниць відповідає стандартам*

2025

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних (семінарських) занять з дисципліни
«Методологія проведення та оформлення результатів наукових досліджень у
сфері права»
для здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня
(доктор філософії / Doctor Philosophy (PhD)
спеціальності 081 «ПРАВО»

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри публічного та приватного права
Протокол № 13 від 10 квітня 2025 р.

2025

УДК 001.89:34(07)

Методичні вказівки до практичних (семінарських) занять з дисципліни «Методологія проведення та оформлення результатів наукових досліджень у сфері права» для здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня (доктор філософії / Doctor Philosophy (PhD) спеціальності 081 «ПРАВО» / Укладачі: Татаренко Г.В., Котова Л.В., Гусаков Є.І., Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2025. 51 с.

Методичні вказівки містять перелік завдань до практичних (семінарських) занять з дисципліни «Методологія проведення та оформлення результатів наукових досліджень у сфері права» для здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня (доктор філософії / Doctor Philosophy (PhD) спеціальності 081 «ПРАВО». Викладено матеріали навчально-методичного характеру, наведено завдання з дисципліни «Методологія проведення та оформлення наукових досліджень», подано вимоги щодо їх виконання, тематику індивідуальних завдань та перелік рекомендованої літератури. Усі матеріали розроблені відповідно до Освітньо-наукової програми «Право» третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти; Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого Постановою КМУ № 261 від 23.03.2016 р. (у редакції постанови КМУ № 502 від 19.05.2023, зі змінами, внесеними Постановами КМУ № 502 від 19.05.2023, № 507 від 03.05.2024, № 426 від 08.04.2025); Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради, затвердженого Постановою КМУ № 44 від 12.01.2022 р. (зі змінами, внесеними Постановами КМУ № 341 від 21.03.2022, № 502 від 19.05.2023, № 507 від 03.05.2024); наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 р. (zareestrovano в Міністерстві юстиції України від 03 лютого 2017 р. за № 155/30023); Наказу МОН № 740 від 19.05.2025 р «Про затвердження Програми єдиного вступного випробування з методології наукових досліджень», інших нормативних актів, що регулюють процес підготовки науково-педагогічних кадрів.

Укладачі: Г.В. Татаренко, к.ю.н., проф.

Л.В. Котова, к.ю.н., проф.

Є.І. Гусаков, здобувачі третього рівня освіти (PhD) кафедри публічного та приватного права СНУ ім. В. Даля

Відповідальний за випуск:

О.В. Шаповалова, проф.

Рецензент:

М.І. Антоненко, доц.

МЕТА ВИКЛАДАННЯ КУРСУ

Метою викладання курсу «Методологія проведення та оформлення результатів наукових досліджень у сфері права» є формування у здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня системного сприйняття науки, усвідомлення належності до єдиного культурного середовища наукового пізнання, уявлень про типи наукової раціональності, норми, принципи та методи наукового дослідження із обов'язковим дотриманням принципу академічної доброчесності, навичок організації самостійної науково-дослідної діяльності на основі сучасної методології, оволодіння дослідницьким інструментарієм теоретичної та прикладної науки з акцентуванням уваги на правовій сфері.

Завданнями курсу є:

- ознайомити здобувачів освіти з об'єктом, предметом та специфікою вивчення курсу «Методологія проведення та оформлення результатів наукових досліджень у сфері права»;
- охарактеризувати основні напрямки становлення фундаментальних та прикладних наукових досліджень, у тому числі, у сфері права;
- розкрити зміст основних категорій та понять дисципліни;
- проаналізувати основні методи наукових досліджень;
- актуалізувати знання у галузі юриспруденції;
- оволодіти науковими підходами та методами правових досліджень (філософсько-світоглядними, загальнонауковими та приватно-науковими);
- здобути додаткові знання про місце юридичної науки в системі наукових знань, її структурі, функціях;
- сформулювати вміння аналізувати структурні компоненти досліджуваної ними наукової проблеми, здатності встановлювати їх місце та роль у правовій системі;
- сформулювати науковий юридичний світогляд, правову культуру, становлення ціннісної орієнтації в науковій та практичній діяльності, що ґрунтується на пріоритеті прав і свобод людини та громадянина, а також здатності приймати компетентне рішення у професійній діяльності;

- сформувати стійкі навички дотримання принципів академічної доброчесності (відповідальне авторство, відсутність плагиату, прозорість даних, коректне цитування) на всіх етапах підготовки, виконання й оприлюднення результатів наукового дослідження;

- оволодіти навичками дослідницької діяльності;

- ознайомити з принципами та можливостями відкритої науки у правовій сфері;

- сформувати навички ефективного пошуку та опрацювання правової інформації з використанням сучасних технологій.

Опанування дисципліни «Методологія проведення та оформлення наукових досліджень» спрямовано підготовку до складання кандидатських іспитів, а також на:

- формування у здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня знань, що дозволяють їм ефективно здійснювати науково-дослідну діяльність у галузі теоретико-історичних правових, публічно-правових (державно-правових), приватно-правових (цивілістичних), кримінально-правових, міжнародно-правових наук, а також викладацьку діяльність з освітніх програм вищої освіти;

- самостійне здійснення дослідницької діяльності, пов'язаної з вирішенням складних професійних завдань у сучасних умовах.

Компетентності, якими повинні оволодіти здобувачі:

1) соціально-особистісні компетенції:

- здатність до організації особистої науково-дослідної діяльності;
- здатність до системного науково-критичного мислення;
- науковий світогляд і творче мислення;

2) загальнонаукові компетенції:

- здатність здійснювати фундаментальний аналіз наукових проблеми;
- вільне володіння науковою лексикою;
- володіння теоретико-методологічними засадами регулювання відносин інтелектуальної власності, участь у конкурсах, грантових і стипендіальних програмах;

3) інструментальні компетенції:

- знання основ методології, техніки, організації і проведення наукових досліджень;
- знання підходів до планомірної та ефективної індивідуальної і командної науково-дослідної роботи.

Вивчення дисципліни передбачає творчий підхід аспірантів до пошуку відповідей на питання з найактуальніших проблем методології сучасної науки та організації і проведення наукових досліджень.

Семінарське заняття № 1

Тема: ФЕНОМЕН ПРАВОВОЇ НАУКИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

(2 години)

Мета заняття:

- **освітня:** формування у аспірантів знання про поняття та загальну характеристику правової науки, сучасного стану та векторів організації наукової діяльності в Україні.
- **розвиваюча:** розвиток уявлень щодо концептуальних та методологічних основ розвитку правової науки; принципів та концептів правової політики, критеріїв науковості в юриспруденції.
- **практична:** формування здатності застосовувати методи та прийоми наукового мислення при здійсненні власних наукових досліджень.

ПЛАН

1. **ФЕНОМЕН ПРАВОВОЇ НАУКИ**
2. **ХАРАКТЕРНІ ОЗНАКИ ТА ФУНКЦІЇ ПРАВОВОЇ НАУКИ**
3. **ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАВОВОЇ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ**
4. **ПРАВОВА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ: ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА**
5. **ПРИНЦИПИ СУЧАСНОЇ ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ.**

Індивідуальні завдання:

Виконати презентацію або підготувати доповідь до однієї з тем:

1. Перспективні напрями розвитку правової науки.
2. Відмінності правової науки від філософії права.
3. Критерії науковості в юридичних дослідженнях.
4. Стан упровадження у практику наукових досліджень. Правове регулювання наукової та науково-технічної діяльності.

5. Основні напрями удосконалення законодавства про наукову та науково-технічну діяльність.
6. Законодавче регулювання правової політики в Україні.
7. Основні напрямки організації правової науки в Україні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрійчук В.Г. Сутнісний аспект методології наукових досліджень. Економіка АПК. 2016. № 7. С. 87–94.
2. Аракелян Р. М. Концепція правової політики в працях українських вчених ХІХ-початку ХХ століття.
3. Ганін В. І. Методологія соціально-економічного дослідження: навч. посіб. / В.І. Ганін, Н.В. Ганіна, К.Д. Гурова. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 224 с.
4. Гуторов О.І. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. Х.: ХНАУ, 2017. 272 с.
5. Данильян О.Г., Дзьобань О.П. Методологія наукових досліджень: підручник. Харків: Право, 2019. 368 с. С.9-60; С.64-90 URL: <https://cutt.ly/vwoM6Wu8>.
6. Економічні дослідження (методологія, інструментарій, організація, апробація): навч. посіб. / за ред. А.А. Мазаракі. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2011. – 296 с.
7. Жаровська І. Правова політика держави(теоретико-правовий аналіз)// Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: «Юридичні науки» № 4(28), 2020. – С. 47-51
8. Железняк Н. А. Поняття державної правової політики та її загальна характеристика: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/f691adce-96b6-44dd-b6ed-b7f9d1391725/content>
9. Іляшко О. О. Концептуальні підходи до визначення правової політики держави в умовах гібридної війни. Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. 2017. № 3 (104). С.105-115.
10. Каламбет С.В. Методологія наукових досліджень: Навч. посіб. / С.В.

Каламбет, С.І. Іванов, Ю.В. Півняк Ю.В. – Дн-вськ: Вид-во Маковецький, 2015. – 191 с.

11. Кальниш Ю.Г., Усаченко Л.М. Методологія наукових досліджень: навч.- метод. посіб. для підг. магістрів за спец. 8.150101 Державна служба / Ю.Г. Кальниш, Л.М. Усаченко – К.: ТОВ “НВП “Інтерсервіс”, 2013. – 126 с. .

12. Клименюк О.В. Методологія та методи наукового дослідження: навч. посіб. / Клименюк О.В. – К.: Міленіум, 2005. – 186 с.

13. Кравчук М., Матола В. Правова політика в сучасній Україні: сутність, особливості формування та реалізації. Актуальні проблеми правознавства. Випуск 1 (13). 2018 р. С.29-35.

14. Крушельницька О. В. Методологія і організація наукових досліджень: навч. посіб. / Крушельницька О. В. – К.: Кондор, 2004.– 192 с.

15. Методологія наукових досліджень у галузі: практикум [Електронний ресурс] : навч. посіб. для студ. спеціальності 151 «Автоматизація та комп’ютерно-інтегровані технології» / уклад.: Н.І. Бурау, В.С. Антонюк, Д.О. Півторак. – КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. - 58 с.

16. Невлюдов І.Ш., Олександров Ю.М., Андрусевич А.О., Чала О.О. Основи наукових досліджень: навч. посібник. Prague: OKTAN PRINT, 2024. 468 с. С. 15-50.

17. Основи наукових досліджень у схемах і таблицях : навч. посіб. / О.П. Кириленко, В. В. Письменний. – Тернопіль : ТНЕУ, 2013. – 228 с

18. Стеченко Д.М. Методологія наукових досліджень: підруч. / Д.М. Стеченко, О.С. Чмир. – К.: Знання, 2005. – 309 с.

19. Татаренко Г.В. Референдріат для підготовки юристів в галузі адміністративного права та процесу: практика Німеччини//Інновації в забезпеченні якості викладання навчальних дисциплін адміністративно-правового блоку та здійснення галузевих фахових наукових досліджень у ЗВО в умовах воєнного стану: матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації.- 2022.- С.158-161

20. Татаренко Г.В., Колесник В.Е. Методи викладання правових дисциплін в умовах реформування вищої юридичної освіти // Молодь і наука:

сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку права в Україні: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції аспірантів, студентів, молодих науковців. – 20 травня 2021 р. Ч.1. – Сєвєродонецьк: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2021. – С. 20-25

21. Татаренко Г.В., Татаренко І.В. Правова просвіта населення як елемент правової культури суспільства //Актуальні проблеми права: теорія і практика, 2019. – С. 87-94

22. Татаренко Г.В. Методологія проведення та оформлення результатів наукових досліджень у сфері права : посібник для здобувачів вищої освіти ОП «Право» рівня «Доктор філософії» / Г. Татаренко ; Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля, Юрид. ф-т. – Київ : [Вид-во Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля], 2023. – 104 с. ISBN 978-617-11-0245-3

23. Цехмістрова Г. С. Основи наукових досліджень: навч. посіб. / Цехмістрова Г. С. – К.: Слово, 2003. – 240 с.

24. Шейко В. М. Організація та методика науково- дослідницької діяльності: підруч. / В.М. Шейко, Н.М. Кушнарєнко. – К.: Знання, 2006. – 307 с.

25. Юринець В. Є. Методологія наукових досліджень : навч. посібник / В. Є. Юринець. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – 178 с.

Семінарське заняття № 2

Тема: ПРИРОДА НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ. ВІДКРИТА НАУКА.

(2 години)

Мета заняття:

- **освітня:** формування у аспірантів знання про поняття та загальну характеристику наукового дослідження, його класифікації та основні риси та форми наукового мислення при проведенні наукового дослідження.
- **розвиваюча:** розвиток уявлень щодо концептуальних та методологічних засад наукового дослідження та його проблемних аспектів, а також принципів відкритої науки;
- **практична:** формування здатності застосовувати методи та прийоми наукового мислення при здійсненні власних наукових досліджень.

ПЛАН

1. ПОНЯТТЯ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ.
2. НАУКОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ЯК ПРОЦЕС: ЕТАПИ ТА СТАДІЇ.
3. КЛАСИФІКАЦІЇ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.
4. СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ НАУКОВОГО МИСЛЕННЯ ПРИ ПРОВЕДЕННІ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ.
5. ВІДКРИТА НАУКА: ПОНЯТТЯ, СКЛАДОВІ ТА ПРИНЦИПИ.

Індивідуальні завдання:

Виконати презентацію до однієї з тем:

1. Наукове мислення та його структура.
2. Генеза наукового мислення у юридичній науці.
3. Культура наукового мислення та її складові.
4. Наукова школа: сутність феномену та його значення для розвитку науки.

5. Роль науково-дослідної роботи у процесі підготовки фахівця юриста.
6. Відкрита наукова комунікація в правовій сфері.
7. Відкриті наукові знання та їх значення для правознавства.
8. Ризики відкритої науки та шляхи їх мінімізації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрійчук В.Г. Сутнісний аспект методології наукових досліджень. Економіка АПК. 2016. № 7. С. 87–94.
2. Важинський С. Е., Щербак Т. І. Методика та організація наукових досліджень : навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 260 с. С. 82-90. URL: <https://cutt.ly/bwoBs0QZ>.
3. Ганін В. І. Методологія соціально-економічного дослідження: навч. посіб. / В.І. Ганін, Н.В. Ганіна, К.Д. Гурова. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 224 с.
4. Гуроров О.І. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. Х.: ХНАУ, 2017. 272 с
5. Економічні дослідження (методологія, інструментарій, організація, апробація): навч. посіб. / за ред. А.А. Мазаракі. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2011. – 296 с.
6. Каламбет С.В. Методолія наукових досліджень: Навч. посіб. / С.В. Каламбет, С.І. Іванов, Ю.В. Півняк Ю.В. – Дн-вськ: Вид-во Маковецький, 2015. – 191 с.
7. Кальниш Ю.Г., Усаченко Л.М. Методологія наукових досліджень: навч.- метод. посіб. для підг. магістрів за спец. 8.150101 Державна служба / Ю.Г. Кальниш, Л.М. Усаченко – К.: ТОВ “НВП “Інтерсервіс”, 2013. – 126 с. .
8. Клименюк О.В. Методологія та методи наукового дослідження: навч. посіб. / Клименюк О.В. – К.: Міленіум, 2005. – 186 с.
9. Крушельницька О. В. Методологія і організація наукових досліджень: навч. посіб. / Крушельницька О. В. – К.: Кондор, 2004.– 192 с.
10. Методологія наукових досліджень у галузі: практикум [Електронний

ресурс] : навч. посіб. для студ. спеціальності 151 «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології» / уклад.: Н.І. Бурау, В.С. Антонюк, Д.О. Півторак. – КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. - 58 с.

11. Невлюдов І.Ш., Олександров Ю.М., Андрусевич А.О., Чала О.О. Основи наукових досліджень: навч. посібник. Prague: OKTAN PRINT, 2024. 468 с. С. 99-123.

12. Основи наукових досліджень у схемах і таблицях : навч. посіб. / О.П. Кириленко, В. В. Письменний. – Тернопіль : ТНЕУ, 2013. – 228 с

13. Стеченко Д.М. Методологія наукових досліджень: підруч. / Д.М. Стеченко, О.С. Чмир. – К.: Знання, 2005. – 309 с.

14. Цехмістрова Г. С. Основи наукових досліджень: навч. посіб. / Цехмістрова Г. С. – К.: Слово, 2003. – 240 с.

15. Шейко В. М. Організація та методика науково- дослідницької діяльності: підруч. / В.М. Шейко, Н.М. Кушнарєнко. – К.: Знання, 2006. – 307 с.

16. Юринець В. Є. Методологія наукових досліджень : навч. посібник / В. Є. Юринець. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – 178 с.

Семінарське заняття № 3

Тема: НАУКОВЕ ПІЗНАННЯ ЯК ОСНОВА НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ. МЕТОДИ НАУКОВОГО ПІЗНАННЯ

(2 години)

Мета:

- **освітня:** формування у аспірантів знання про наукове пізнання та його ознаки, рівні наукового пізнання, методи наукового пізнання
- **розвиваюча:** розвиток уявлень щодо концептуальних та методологічних засад наукового пізнання та здійснення наукових досліджень;
- **практична:** формування здатності застосовувати методи філософського і міждисциплінарного дослідження, виявляти їх евристичні можливості та межі, використовувати релевантний дослідницький інструментарій

ПЛАН

1. **ЗАГАЛЬНІ ПОНЯТТЯ ПРОЦЕСУ ПІЗНАННЯ.**
2. **ФОРМИ ПІЗНАННЯ.**
3. **ПРИНЦИПИ ТА МЕТОДИ НАУКОВОГО ПІЗНАННЯ.**
4. **РІВНІ НАУКОВОГО ПІЗНАННЯ: ЕМПІРИЧНИЙ ТА ТЕОРЕТИЧНИЙ РІВНІ.**
5. **РІВНІ ТА ХАРАКТЕРИСТИКИ МЕТОДІВ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.**

Індивідуальні завдання

Виконати презентацію з 2х питань на вибір аспіранта:

1. Сутність наукової діяльності людини та її види.
2. Пізнавальна діяльність людини.
3. Аксиологічна діяльність людини.
4. Праксіологічна діяльність людини.
5. Сутність науки. Основні функції науки.
6. Етапи розвитку науки. Класифікація наук.
7. Специфіка юридичної науки.

8. Об'єкт та суб'єкт методології наукового дослідження.
9. Предмет методології наукового дослідження.
10. Роль філософії в обґрунтуванні проблем наукового дослідження.

Виконати практичну частину:

1. Охарактеризуйте власне дисертаційне дослідження за: – зв'язком із суспільним виробництвом; – принципом цілеспрямованості і відношення до практики; – способом отримання результатів.
2. Сформулюйте науковий напрям, відповідно до якого проводите власні наукові дослідження.
3. Назвіть етапи виконання власних наукових досліджень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ганін В. І. Методологія соціально-економічного дослідження: навч. посіб. / В.І. Ганін, Н.В. Ганіна, К.Д. Гурова. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 224 с.
2. Економічні дослідження (методологія, інструментарій, організація, апробація): навч. посіб. / за ред. А.А. Мазаракі. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2011. – 296 с.
3. Железняк Н. А. Поняття державної правової політики та її загальна характеристика. С.9-14. URL: <https://cutt.ly/n1TmeRP>.
4. Зацерковний В.І., Тішаєв І.В., Демидов В.К. Методологія наукових досліджень: навч. посібник. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 236 с. С.18-24.
5. Каламбет С.В. Методологія наукових досліджень: Навч. посіб. / С.В. Каламбет, С.І. Іванов, Ю.В. Півняк Ю.В. – Дн-вськ: Вид-во Маковецький, 2015. – 191 с.
6. Кальниш Ю.Г., Усаченко Л.М. Методологія наукових досліджень: навч.- метод. посіб. для підг. магістрів за спец. 8.150101 Державна служба / Ю.Г. Кальниш, Л.М. Усаченко – К.: ТОВ “НВП “Інтерсервіс”, 2013. – 126 с. .
7. Клименюк О.В. Методологія та методи наукового дослідження: навч. посіб. / Клименюк О.В. – К.: Міленіум, 2005. – 186 с.
8. Крушельницька О. В. Методологія і організація наукових досліджень: навч. посіб. / Крушельницька О. В. – К.: Кондор, 2004.– 192 с.

9. Методологія наукових досліджень у галузі: практикум [Електронний ресурс] : навч. посіб. для студ. спеціальності 151 «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології» / уклад.: Н.І. Бурау, В.С. Антонюк, Д.О. Півторак. – КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. - 58 с.
10. Морисон Р. Науковий текст: характеристика, види, структура, приклади. С.124-131; С.131-178. URL: <https://cutt.ly/o1TTRgD>.
11. Невлюдов І.Ш., Олександров Ю.М., Андрусевич А.О., Чала О.О. Основи наукових досліджень: навч. посібник. Prague: OKTAN PRINT, 2024. 468 с. С. 92-123.
12. Самсонов В.В., Сільвестров А.М., Тачиніна О.М. Методологія наукових досліджень та приклади її використання: навч. посібник. К.:НУХТ, 2022. 385 с. С.8-26. URL: <http://surl.li/jehdn>.
13. Стеченко Д.М. Методологія наукових досліджень: підруч. / Д.М. Стеченко, О.С. Чмир. – К.: Знання, 2005. – 309 с.
14. Цехмістрова Г. С. Основи наукових досліджень: навч. посіб. / Цехмістрова Г. С. – К.: Слово, 2003. – 240 с.
15. Шейко В. М. Організація та методика науково- дослідницької діяльності: підруч. / В.М. Шейко, Н.М. Кушнарєнко. – К.: Знання, 2006. 307 с.
16. Юринець В. Є. Методологія наукових досліджень : навч. посібник / В. Є. Юринець. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – 178 с.

Семінарське заняття № 4

Тема: МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРАВА У СУЧАСНІЙ ЮРИДИЧНІЙ НАУЦІ

(2 години)

Мета:

- **освітня:** формування у аспірантів знання про методологію пізнання права, що сприяє розвитку теорії і практики реалізації права, у тому числі його трансформації та удосконалення
- **розвиваюча:** розвиток уявлень щодо розуміння сутності права, методологічних засад наукового пізнання та здійснення наукових досліджень;
- **практична:** формування здатності обрати та використовувати методіку проведення власного правового дослідження

ПЛАН

1. МЕТОДОЛОГІЯ ПІЗНАННЯ ПРАВА.
2. СИСТЕМНІСТЬ ПРАВА ТА ПРАВОВОЇ НАУКИ.
3. КЛАСИФІКАЦІЯ МЕТОДІВ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ.
4. ЗАГАЛЬНОНАУКОВІ МЕТОДИ ПІЗНАННЯ ДЕРЖАВНО-ПРАВОВИХ ЯВИЩ.
5. СПЕЦІАЛЬНІ МЕТОДИ НАУКОВО-ЮРИДИЧНОГО ПІЗНАННЯ.

Індивідуальні завдання

1. Виконати презентацію щодо вибору методів наукового дослідження за власним дисертаційним дослідженням.
2. Опишіть принцип порівняльного методу у контексті порівняння правових систем України та країн системи загального права на прикладі порівняння правочинів за участі резидентів Дія Сіті із аналогічними правочинами в англійському праві

ЛІТЕРАТУРА

1. . Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і доп.) / [уклад. і гол. ред. В.Т. Бусел]. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с.
2. Данильян О. Г., Дзьобань О.П. Методи правового дослідження. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/16738/1/Danilyan_Dzeban_456-459.pdf.
3. Дзьобань О.П. Методологія, організація та технологія наукових досліджень: навч. посіб. для аспірантів. Київ; Одеса: Фенікс, 2025. 284 с. С. 36-85.
4. Копча В.В. Методологія дослідження правового явища: поняття, структура, інструментарій. Теорія та історія держави і права. Філософія права. 2020. С.54-57.
5. Невлюдов І.Ш., Олександров Ю.М., Андрусевич А.О., Чала О.О. Основи наукових досліджень: навч. посібник. Prague: OKTAN PRINT, 2024. 468 с. С. 111-176.
6. Самсонов В.В., Сільвестров А.М., Тачиніна О.М. Методологія наукових досліджень та приклади її використання: навч. посібник. К.:НУХТ, 2022. 385 с. С.8-26. URL: <http://surl.li/jehdn>.
7. Селіванов В. До проблеми методологічного забезпечення теоретичного аналізу державотворення і правотворення в Україні / В. Селіванов // Право України. – 2006. – № 4. – С. 21-28.
8. Скакун О.Ф. Теорія держави і права: підручник / Ольга Федорівна Скакун; [пер. з рос.]. – Харків: Консум, 2001. – 656 с.
9. Сучасний словник іншомовних слів: близько 20 тис. слів і словосполучень / [укл.: О.І. Скопненко, Т.В. Цимбалюк]. – К.: Довіра, 2006. – 789 с.
10. Філософський енциклопедичний словник / [під гол. ред. В.І. Шинкарука]. – К.: Абрис, 2002. – 742 с.
11. Філософія: навч. посібник / [Л.Б. Губерський, І.Ф. Надольний, В.П. Андрущенко та ін.; за ред. І.Ф. Надольного; [5-те вид., стер.]. – К.: Вікар, 2005. – 516 с.

12. Шейко В.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: підручник / В.М. Шейко, Н.М. Кушнарєнко. – [5-те вид., стер.]. – К.: Знання, 2006. – 307 с.

Семінарське заняття № 5

Тема: ЕЛЕМЕНТИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ. ВИБІР НАПРЯМУ ТА ПОСЛІДОВНІСТЬ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

(2 години)

Мета:

- **освітня:** формування у аспірантів цілісного сприйняття процесу наукового дослідження, розуміння важливості та необхідності його планування, аналізу та вибору найбільш доцільних методів.
- **розвиваюча:** розвиток уявлень щодо базові знання про головні системоутворюючі елементи наукових досліджень (дисертації), засвоїти принципи планування і організації наукових досліджень;
- **практична:** формування здатності визначити напрям, сформулювати мету, визначити об'єкт, предмет, методи та завдання власного наукового дослідження.

ПЛАН

1. **ВИБІР НАПРЯМУ І ТЕМИ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ.**
2. **ВИЗНАЧЕННЯ ПРЕДМЕТА І ОБ'ЄКТА ДОСЛІДЖЕННЯ.
МЕТА І ЗАВДАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ.**
3. **НАУКОВА ПРОБЛЕМА І ОБГРУНТУВАННЯ ТЕМИ
ДОСЛІДЖЕННЯ.**
4. **ОБГРУНТУВАННЯ АКТУАЛЬНОСТІ, ЦІННОСТІ ТА
НОВИЗНИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.**
5. **ЗАГАЛЬНІ ЕТАПИ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ.
СТРУКТУРА НАУКОВО-ЮРИДИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ.**

Індивідуальні завдання:

1. Дайте визначення мети та завдань наукового дослідження.
2. Сформулюйте мету і завдання власних наукових досліджень.
3. Дайте визначення об'єкта і предмета наукового дослідження.
4. Як пов'язані між собою об'єкт і предмет дослідження?

5. Визначте об'єкт і предмет власних наукових досліджень.
6. Охарактеризуйте власне дисертаційне дослідження за способом отримання результатів.
7. Сформулюйте науковий напрям, відповідно до якого проводите власні наукові дослідження.
8. Назвіть етапи виконання власних наукових досліджень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрійчук В.Г. Сутнісний аспект методології наукових досліджень. Економіка АПК. 2016. № 7. С. 87–94.
2. Важинський С. Е., Щербак Т. І. Методика та організація наукових досліджень: навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 260 с. С.213-234. URL: <https://cutt.ly/Bwo1iGRO>.
3. Ганін В. І. Методологія соціально-економічного дослідження: навч. посіб. / В.І. Ганін, Н.В. Ганіна, К.Д. Гурова. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 224 с.
4. Гуторов О.І. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. Х.: ХНАУ, 2017. 272 с
5. Данильян О. Г., Дзьобань О.П. Методологія наукових досліджень : підручник. Харків : Право, 2019. 368 с. С. 16-17. URL: <https://cutt.ly/vwoM6Wu8>.
6. Економічні дослідження (методологія, інструментарій, організація, апробація): навч. посіб. / за ред. А.А. Мазаракі. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2011. – 296 с.
7. Каламбет С.В. Методологія наукових досліджень: Навч. посіб. / С.В. Каламбет, С.І. Іванов, Ю.В. Півняк Ю.В. – Дн-вськ: Вид-во Маковецький, 2015. – 191 с.
8. Кальниш Ю.Г., Усаченко Л.М. Методологія наукових досліджень: навч.- метод. посіб. для підг. магістрів за спец. 8.150101 Державна служба / Ю.Г. Кальниш, Л.М. Усаченко – К.: ТОВ “НВП “Інтерсервіс”, 2013. – 126 с.
9. Клименюк О.В. Методологія та методи наукового дослідження: навч. посіб. / Клименюк О.В. – К.: Міленіум, 2005. – 186 с.

10. Крушельницька О. В. Методологія і організація наукових досліджень: навч. посіб. / Крушельницька О. В. – К.: Кондор, 2004.– 192 с.
11. Методологія наукових досліджень у галузі: практикум [Електронний ресурс] : навч. посіб. для студ. спеціальності 151 «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології» / уклад.: Н.І. Бурау, В.С. Антонюк, Д.О. Півторак. – КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. - 58 с
12. Основи наукових досліджень у схемах і таблицях : навч. посіб. / О.П. Кириленко, В. В. Письменний. – Тернопіль : ТНЕУ, 2013. – 228 с
13. Стеченко Д.М. Методологія наукових досліджень: підруч. / Д.М. Стеченко, О.С. Чмир. – К.: Знання, 2005. – 309 с.
14. Цехмістрова Г. С. Основи наукових досліджень: навч. посіб. / Цехмістрова Г. С. – К.: Слово, 2003. – 240 с.
15. Шейко В. М. Організація та методика науково- дослідницької діяльності: підруч. / В.М. Шейко, Н.М. Кушнарєнко. – К.: Знання, 2006. – 307 с.
16. Юринець В. Є. Методологія наукових досліджень : навч. посібник / В. Є. Юринець. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – 178 с.

Семінарське заняття № 6

Тема: ПОШУК Й ОПРАЦЮВАННЯ НАУКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ. МЕТОДОЛОГІЧНА КУЛЬТУРА. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ.

(2 години)

Мета:

- **освітня:** формування у аспірантів знання про пошук та опрацювання правової інформації, принципи академічної доброчесності.
- **розвиваюча:** розвиток уявлень щодо етапів та класифікації джерел правової інформації та методологічної культури.
- **практична:** формування здатності чітко ефективно шукати правову інформацію та дотримуватися принципів академічної доброчесності.

ПЛАН

1. **НАУКОВА ІНФОРМАЦІЯ: СУТНІСТЬ, ВЛАСТИВОСТІ ТА ФУНКЦІЇ.**
2. **КЛАСИФІКАЦІЯ ДЖЕРЕЛ НАУКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ.**
3. **НАУКОВИЙ ПОШУК ПРАВОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ: БАЗИ ДАНИХ ТА РЕСУРСИ.**
4. **ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У ПРАВОВИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ.**
5. **МЕТОДОЛОГІЧНА КУЛЬТУРА ТА ЕТИКА НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.**
6. **АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ У НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ.**

Індивідуальне завдання:

1. Проаналізуйте можливості використання штучного інтелекту у вашому дисертаційному дослідженні.
2. Визначте принципи академічної доброчесності та їх застосування в правових дослідженнях.
3. Опишіть процес пошуку інформації для вашого дисертаційного дослідження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гаврилов Е. В. Технологія наукових досліджень і технічної творчості / Е. В. Гаврилов, М. Ф. Дмитриченко, В. К. Доля та ін. – Київ : Знання України, 2007. – 318 с.
2. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Методологія наукових досліджень : підручник. Харків: Право, 2019. 368 с. URL: <https://cutt.ly/vwoM6Wu8>.
3. Довідник здобувача наукового ступеня. – К.: Ред. «Бюл. Вищої атестат. коміс. України»; Вид-во «Толока», 2004. – 69 с.
4. Методи, аналіз та презентація результатів правових досліджень: Методичні рекомендації до вивчення навчальної дисципліни для підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності 081 «Право» [електронний ресурс] / І. С. Канзафарова. Одеса, 2022. 28 с. С.16-17.
5. Методологія наукових досліджень: навч. посіб. / В.С. Антонюк, Л.Г. Полонський, В.І. Аверченков, Ю.А. Малахов. – К.: НТУУ «КПІ», 2015. – 276 с.
6. Методологія наукових досліджень у галузі: практикум [Електронний ресурс] : навч. посіб. для студ. спеціальності 151 «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології» / уклад.: Н.І. Бурау, В.С. Антонюк, Д.О. Півторак. – КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. - 58 с.
7. Мокін Б.І. Методологія та організація наукових досліджень: навчальний посібник/ Б.І. Мокін, О.Б. Мокін. – Вінниця: ВНТУ, 2014. – 180 с.
8. Наказ МОН України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» № 40 від 12.01.2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17%20#Text>.
9. Невлюдов І.Ш., Олександров Ю.М., Андрусевич А.О., Чала О.О. Основи наукових досліджень: навч. посібник. Prague: OKTAN PRINT, 2024. 468 с. С. 272-281, 332-363.
10. Основи методології та організації наукових досліджень: навчальний посібник/ За ред. чл-кор. НАН України, д.ф.н, проф. А. Є. Конверського . – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 352 с.

11. Основи наукових досліджень. Організація наукових досліджень: конспект лекцій для студентів-магістрантів приладобудівного факультету/ Уклад. Н.І. Бурау. – К.: НТУУ «КПІ», 2007. – 33 с.

12. Чмиленко, Ф.О. Посібник до вивчення дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень» [Текст] / Ф.О. Чмиленко, Л.П. Жук. – Д.: РВВ ДНУ, 2014. – 48 с.

13. Юринець В.Є. Методологія наукових досліджень: навчальний посібник/ В.Є. Юринець. - Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – 178 с.

14. Як підготувати і захистити дисертацію на здобуття наукового ступеня. Методичні поради. 3-тє видання, виправлене і доповнене/ Автор-упорядник Л.А. Пономаренко. – К.: Ред. «Бюл. Вищої атестат. коміс. України»; Вид-во «Толока», 2005. – 80 с.

Семінарське заняття № 7-8

Тема: ПУБЛІКАЦІЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ: ВИМОГИ НАЦІОНАЛЬНИХ СТАНДАРТІВ

(4 години)

Мета:

- **освітня:** формування у аспірантів знання про правову регламентацію вимог та стандартів наукових публікацій, виді наукових публікацій, ознайомлення з вимогами МОН України, Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання».

- **практична:** формування здатності підготовки наукових публікації за тематикою власного наукового дослідження.

ПЛАН

1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ЩОДО ВИМОГ ДО ПУБЛІКАЦІЇ РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ
2. НАУКОВА СТАТТЯ: ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО ПУБЛІКАЦІЇ
3. ТЕЗИ НАУКОВОЇ ДОПОВІДІ (ПОВІДОМЛЕННЯ)
4. НАУКОВА ДОПОВІДЬ (ПОВІДОМЛЕННЯ)
5. АВТОРЕФЕРАТ
6. ОФОРМЛЕННЯ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ЗА ВИКОНАНОЮ ТЕМОЮ У ВИГЛЯДІ РУКОПISУ ДИСЕРТАЦІЙНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Індивідуальне завдання:

1. Назвіть види наукових публікацій.
2. Дайте характеристику науковій статті, як одному з основних видів публікацій.
3. Розробіть план публікацій у відповідності до етапів власного наукового дослідження.
4. Якими публікаціями підтверджується наукова новизна результатів досліджень?

5. Які публікації засвідчують апробацію результатів наукового дослідження?

6. У чому різниця між методиками підготовки статті та підготовки доповіді на наукових конференціях?

ЛІТЕРАТУРА

1. Гаврилов Е. В. Технологія наукових досліджень і технічної творчості / Е. В. Гаврилов, М. Ф. Дмитриченко, В. К. Доля та ін. – Київ : Знання України, 2007. – 318 с.

2. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Методологія наукових досліджень : підручник. Харків: Право, 2019. 368 с. С.236-249. URL: <https://cutt.ly/vwoM6Wu8>.

3. Дзьобань О.П. Методологія, організація та технологія наукових досліджень: навч. посіб. для аспірантів. Київ; Одеса: Фенікс, 2025. 284 с. С. 235 – 275.

4. Довідник здобувача наукового ступеня. – К.: Ред. «Бюл. Вищої атестат. коміс. України»; Вид-во «Толока», 2004. – 69 с.

5. Методологія наукових досліджень: навч.посіб. / В.С. Антонюк, Л.Г. Полонський, В.І. Аверченков, Ю.А. Малахов. – К.: НТУУ «КПІ», 2015. – 276 с.

6. Методологія наукових досліджень у галузі: практикум [Електронний ресурс] : навч. посіб. для студ. спеціальності 151 «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології» / уклад.: Н.І. Бурау, В.С. Антонюк, Д.О. Півторак. – КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. - 58 с.

7. Мокін Б.І. Методологія та організація наукових досліджень: навчальний посібник/ Б.І. Мокін, О.Б. Мокін. – Вінниця: ВНТУ, 2014. – 180 с.

8. Конспект лекцій з курсу «Методика виконання дисертаційної роботи (PhD Thesis Prospectus)» для здобувачів наукового ступеня доктора філософії / Укл. І.Я. Омецінська. Тернопіль: ТНЕУ, 2019. 80 с. С. 55-58.

9. Основи методології та організації наукових досліджень: навчальний посібник/ За ред. чл-кор. НАН України, д.ф.н, проф. А. Є. Конверського . – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 352 с.

10. Основи наукових досліджень. Організація наукових досліджень: конспект лекцій для студентів-магістрантів приладобудівного факультету/ Уклад. Н.І. Бурау. – К.: НТУУ «КПІ», 2007. – 33 с.
11. Пріоритети науково-технічної та інноваційної діяльності: триває перегляд законодавства URL: <https://mon.gov.ua/news/prioriteti-naukovo-tekhnichnoi-ta-innovatsiynoi-diyalnosti-trivae-pereglyad-zakonodavstva>.
12. Чмиленко, Ф.О. Посібник до вивчення дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень» [Текст] / Ф.О. Чмиленко, Л.П. Жук. – Д.: РВВ ДНУ, 2014. – 48 с.
13. Юринець В.Є. Методологія наукових досліджень: навчальний посібник/ В.Є. Юринець. - Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – 178 с.
14. Як підготувати і захистити дисертацію на здобуття наукового ступеня. Методичні поради. 3-тє видання, виправлене і доповнене/ Автор-упорядник Л.А. Пономаренко. – К.: Ред. «Бюл. Вищої атестат. коміс. України»; Вид-во «Голока», 2005. – 80 с.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

з курсу «Методологія проведення та оформлення результатів наукових досліджень у сфері права»

1. Поняття та основні функції науки.
2. Історичні етапи й чинники розвитку науки.
3. Об'єкт і предмет науки.
4. Класифікація наук.
5. Основні риси та функції юридичної науки. Система юридичних наук.
6. Юридична наука в системі соціально-гуманітарного наукового знання.
7. Поняття наукознавства.
8. Поняття наукової діяльності.
9. Нормативно-правова база наукової діяльності в Україні.
10. Склад та підготовка наукових кадрів в Україні.
11. Поняття про науковий напрям і наукову школу.
12. Роль науково-дослідної роботи у процесі підготовки фахівця-юриста.
13. Поняття і види наукових досліджень.
14. Науково-юридичне дослідження як процес юридичного мислення та фіксації його результатів.
15. Стили наукового мислення.
16. Категоріально-понятійний апарат наукового дослідження.
17. Наукові поняття в правознавстві.
18. Ефективність наукових досліджень.
19. Процес наукового дослідження, його характеристики та етапи проведення.
20. Тема наукового дослідження: критерії вибору, порядок конкретизації.
21. Поняття наукової проблеми. Наукова проблема в правознавстві.
22. Поняття наукових гіпотез.
23. Постановка і формулювання наукової гіпотези та її доказ.
24. Наукове обґрунтування та наукові пояснення.

25. Науковий стиль мовлення. Поняття і види юридичних термінів.
26. Дискусія як форма апробації наукового дослідження.
27. Форми наукових праць з юридичних наук: тези доповідей, наукові статті, монографії, дисертації.
28. Систематизація та оформлення результатів науково-юридичного дослідження.
29. Вимоги ДСТУ щодо оформлення результатів науково-юридичного дослідження: загальна характеристика.
30. Роль і функції наукової інформації.
31. Поняття та види інформаційного забезпечення наукових досліджень.
32. Система джерел наукової інформації.
33. Специфіка джерел юридичних досліджень.
34. Електронні ресурси, пошукові системи мережі Інтернет.
35. Пошук і відбір джерельної бази дослідження.
36. Бібліографічний пошук у каталогах і картотеках.
37. Робота з друкованими джерелами.
38. Особливості роботи з періодичними виданнями.
39. Основні правила цитування і посилання на використане джерело.
40. Методологія юридичної науки як основа наукового дослідження.
41. Поняття наукового підходу та наукового методу.
42. Методологічні принципи.
43. Наукові методи та методи практичної юридичної діяльності.
44. Теоретичні та емпіричні методи наукового пізнання.
45. Предметна та цільова обумовленість методів юридичної науки.
46. Проблема належності, допустимості, істинності, доцільності при виборі методу дослідження.
47. Класифікація методів юридичної науки.
48. Філософсько-світоглядні підходи в науково-юридичних дослідженнях.
49. Загальнонаукові методи пізнання державно-правових явищ.

50. Наукові підходи і методи пізнання державно-правових явищ, що застосовуються суміжними науками або групами наук.
51. Поняття та загальна характеристика спеціальних методів науково-юридичного пізнання.
52. Формально-юридичний метод.
53. Порівняльно-правовий метод.
54. Історико-правовий метод.
55. Методи правової герменевтики.
56. Математичний і статистичний методи в юриспруденції.
57. Кібернетичний та інші методи технічних наук, що використовуються в юриспруденції.
58. Обрання та затвердження теми дослідження.
59. Робота дослідника з літературою, нормативними актами та іншими джерелами.
60. Структура наукової роботи, її розробка.
61. Поняття відкритої науки за визначенням UNESCO.
62. Складові відкритої науки та їх характеристика.
63. Цінності та принципи відкритої науки.
64. Переваги і ризики відкритої науки для правових досліджень.
65. Застосування штучного інтелекту в правових дослідженнях.
66. Проблеми використання штучного інтелекту в науці.
67. Поняття методологічної культури в правових дослідженнях.
68. Етика наукової діяльності в юриспруденції.
69. Принципи академічної доброчесності в правових дослідженнях.
70. Види порушень академічної доброчесності та відповідальність.

Тестові завдання

1. Наукова діяльність – це:
  - а) інтелектуальна творча діяльність, спрямована на отримання нових знань та пошук шляхів їх застосування (фундаментальні й прикладні дослідження);
  - б) процес навчання студентів у закладах вищої освіти;

- в) технічна рутинна робота, що виконується за строгими інструкціями;
- г) довільний пошук інформації без визначеної мети й плану.

2. Наука – це:

- а) сфера діяльності людини, спрямована на отримання та систематизацію нових знань про навколишній світ;
- б) система теоретичних поглядів, істинність яких не потребує доказів;
- в) особлива форма художньої творчості, що відображає особисті погляди дослідника;
- г) різновид релігійної діяльності, пов'язаний із пошуком істини.

3. Предметом науки є:

- а) пов'язані між собою форми розвитку матерії або особливості їх відображення у свідомості людини;
- б) будь-які об'єкти реального світу, що привертають увагу дослідника;
- в) сукупність морально-етичних питань, на які наука дає відповіді;
- г) винайдені людиною закони природи і суспільства.

4. Скільки основних етапів розвитку науки прийнято виокремлювати?

- а) чотири;
- б) п'ять;
- в) шість;
- г) сім.

5. Пранаука (переднаука) як етап історичного розвитку науки охоплює період:

- а) від зародження людського суспільства до IV ст. до н.е.;
- б) епоху Античності (IV ст. до н.е. – V ст. н.е.);
- в) XVI–XVIII ст.;
- г) кінець XIX – початок XX ст.

6. Феномен у науковому розумінні – це:
- а) рідкісне, незвичайне, виняткове явище;
  - б) вигаданий (уявний) об'єкт;
  - в) буденне явище, що постійно трапляється;
  - г) спеціальний науковий експеримент.
7. Соціокультура – це:
- а) культурно-політичне поняття про залучення всіх зацікавлених до творчого процесу щодо актуальних соціальних тем;
  - б) рівень особистої вихованості людини;
  - в) матеріальні та духовні цінності суспільства в їх єдності;
  - г) наслідки розвитку культури, які впливають на соціальне життя.
8. Юридична наука також називається:
- а) правознавство (юриспруденція);
  - б) судова практика;
  - в) криміналістика;
  - г) нотаріат.
9. Структура сучасної юридичної науки складається з:
- а) теоретико-історичних та галузевих правових наук;
  - б) суто природничих і технічних наук;
  - в) довільної сукупності знань, незалежно від предмета;
  - г) релігійних учень та езотеричних доктрин.
10. Наукове мислення – це:
- а) мислення, спрямоване на пізнання сутності реального світу, що відповідає доказовості, об'єктивності, системності;
  - б) мислення, що базується лише на інтуїції;
  - в) процес міркування, який завжди суб'єктивний і хаотичний;
  - г) створення людиною нових художніх образів.

11. Науковому мисленню притаманні:

- а) об'єктивність, доказовість, системність;
- б) упередженість, несистематичність;
- в) догматизм і бездоказовість;
- г) емоційність, інтуїтивність, хаотичність.

12. Основними видами наукових досліджень є:

- а) фундаментальні та прикладні;
- б) теоретичні та практичні;
- в) експериментальні та навчальні;
- г) емпіричні та бібліографічні.

13. Проблемна ситуація – це:

- а) інтелектуальне ускладнення, коли невідомо, як пояснити явище;
- б) ситуація, у якій проблема вже вирішена;
- в) стан, за якого дослідник має всі відповіді;
- г) обставина, коли експериментальні дані цілком збігаються з гіпотезою.

14. Яка характеристика описує інтелектуальний капітал?

- а) здатність до самоорганізації та відновлення знань;
- б) виключно матеріальна сутність;
- в) повна незмінність у часі;
- г) незначна роль знань і інформації.

15. Правознавство як наука належить до галузі:

- а) суспільних наук;
- б) природничих наук;
- в) технічних наук;
- г) точних наук.

16. У який історичний період правознавство сформувалося як самостійна наука?
- а) доба Нового часу (XVII–XVIII ст.);
  - б) античність;
  - в) середньовіччя;
  - г) XXI ст.
17. Хто вперше поділив право на природне і «умовне» (волевстановлене)?
- а) Арістотель;
  - б) Платон;
  - в) Фома Аквінський;
  - г) Томас Гоббс.
18. Яке наукове поняття було розроблено українськими науковцями XIX – поч. XX ст. у правознавстві?
- а) концепція правової політики;
  - б) теорія відносності права;
  - в) доктрина божественного права;
  - г) принцип абсолютного суверенітету.
19. Одним із завдань сучасної правової науки України є:
- а) нормативно-правове забезпечення реформ держави;
  - б) збереження без змін чинного законодавства;
  - в) обмеження прав громадян під виглядом реформ;
  - г) ігнорування суспільного запиту на вдосконалення права.
20. Яка характеристика притаманна сучасній юридичній науці?
- а) наявність формалізованого понятійного апарату;
  - б) повна відсутність правничої термінології;
  - в) відірваність теорії від практики;
  - г) невизначеність базових понять.

21. Сучасна юридична наука вивчає:

- а) світовий правопорядок і право як форму самоорганізації;
- б) лише внутрішнє законодавство країни;
- в) природні явища, не пов'язані із суспільством;
- г) будь-які питання поза межами соціальних відносин.

22. Методологія наукового дослідження – це:

- а) вчення про систему принципів, форм і способів дослідницької діяльності;
- б) сукупність практичних прийомів без теоретичних основ;
- в) опис результатів у формі звіту;
- г) випадковий набір ідей.

23. Метод наукового дослідження – це:

- а) спосіб досягнення поставленої мети;
- б) кінцевий результат дослідження;
- в) довільний набір дій;
- г) процес опису даних без практичного застосування.

24. Гносеологія – це:

- а) теорія пізнання;
- б) напрям юриспруденції, що вивчає систему законодавства;
- в) розділ етики;
- г) наука про закони розвитку живої природи.

25. До філософських методів належить:

- а) діалектичний;
- б) спостереження;
- в) порівняльно-правовий;
- г) експериментальний.

26. Який із наведених методів є емпіричним?

- а) спостереження;
- б) аналіз;
- в) абстрагування;
- г) сходження від абстрактного до конкретного.

27. Об'єктивна істина – це:

- а) знання, незалежне від свідомості людини;
- б) абсолютно повне й вичерпне знання;
- в) суб'єктивне переконання дослідника;
- г) будь-яка інформація з експерименту.

28. Об'єктом юридичної науки є:

- а) суспільство та держава;
- б) індивідуальна правосвідомість;
- в) природні явища;
- г) технічні пристрої.

29. Предметом юридичної науки є:

- а) правові механізми самоорганізації суспільства;
- б) природні закони незалежно від людини;
- в) усі соціальні явища, навіть без правового змісту;
- г) органи державної влади як інституції.

30. Який зі спеціальних методів юридичного дослідження?

- а) формально-догматичний;
- б) метод спостереження;
- в) аналіз;
- г) індукція.

31. Відмінність між об'єктом і предметом полягає в тому, що:

- а) об'єкт – явище, предмет – конкретний аспект об'єкта;
- б) об'єкт і предмет тотожні;
- в) об'єкт – мета, предмет – метод;
- г) об'єкт – частина предмета.

32. Порівняльно-правовий метод передбачає:

- а) зіставлення правових систем різних країн;
- б) аналіз історичних змін права однієї держави;
- в) математичне моделювання правової норми;
- г) довільне порівняння несумісних понять.

33. Історичний метод означає:

- а) вивчення правових явищ у їхньому розвитку;
- б) зіставлення законодавства без аналізу причин;
- в) суто абстрактний аналіз без історії;
- г) ігнорування еволюції права.

34. До обов'язкових властивостей наукової проблеми НЕ належить:

- а) легкість її вирішення;
- б) актуальність;
- в) наукова новизна;
- г) теоретична чи практична значимість.

35. Першим етапом наукового дослідження після вибору теми є:

- а) обґрунтування актуальності теми;
- б) формулювання висновків;
- в) визначення методів;
- г) встановлення об'єкта і предмета.

36. На заключному етапі дослідження здійснюється:

- а) формулювання узагальнених висновків;
- б) вибір теми;
- в) проведення експериментів;
- г) аналіз літератури.

37. Визначення методів дослідження здійснюється:

- а) після окреслення об'єкта і предмета;
- б) ще до постановки мети;
- в) лише після отримання результатів;
- г) під час написання висновків.

38. Наукове дослідження може містити:

- а) теоретичні й експериментальні розділи;
- б) виключно теоретичну частину;
- в) лише експерименти;
- г) довільний набір розділів.

39. Що ЗАЗВИЧАЙ включає вступ дисертації?

- а) мету, завдання, об'єкт, предмет, новизну, практичне значення;
- б) детальний опис результатів;
- в) повний текст розділів;
- г) список джерел.

40. У якій частині дисертації зазначаються об'єкт, предмет, мета і завдання?

- а) у вступі;
- б) у першому розділі;
- в) у висновках;
- г) у додатках.

41. Що міститься у висновках наукової роботи?

- а) стислий підсумок, основні висновки й пропозиції;

- б) постановка проблеми;
- в) огляд літератури;
- г) перелік методів.

42. Основний текст дисертації поділяється на:

- а) розділи (глави);
- б) тижні й місяці;
- в) окремі томи без зв'язку;
- г) випадкові фрагменти.

43. Очікуваним результатом дослідження є:

- а) нове науково обґрунтоване знання;
- б) повторне підтвердження відомого;
- в) результати, що не відповідають завданням;
- г) суб'єктивні погляди без доказів.

44. Автореферат – це:

- а) короткий виклад змісту дисертації;
- б) письмова робота студента;
- в) наукова стаття у журналі;
- г) переказ роботи іншою особою.

45. Дисертація – це:

- а) наукова робота для публічного захисту;
- б) наукова стаття;
- в) навчальний реферат;
- г) доповідь на конференції.

46. Наукова публікація – це:

- а) опублікований опис дослідження з аналізом проблеми, методів, результатів;

- б) будь-який друкований матеріал;
- в) особистий щоденник;
- г) неопублікований рукопис.

47. Яка мінімальна кількість наукових публікацій здобувача PhD, що мають висвітлювати результати дисертації, як:

- а) не менше трьох;
- б) одну;
- в) п'ять;
- г) сім.

48. Тези наукової доповіді – це:

- а) лаконічно сформульовані основні думки й висновки;
- б) детальний конспект підручника;
- в) стенограма виступу;
- г) збірка питань до доповідача.

49. Прикладом міжнародної наукометричної бази є:

- а) Scopus;
- б) Wikipedia;
- в) Google Maps;
- г) Facebook.

50. Бібліографічний опис – це:

- а) результат складання переліку відомостей про документ за правилами;
- б) стислий виклад змісту (реферат);
- в) коротка характеристика (анотація);
- г) нестале поняття без визначення.

51. Перефразування чужої праці без згадування автора – це:

- а) рерайт;

- б) компіляція;
- в) цитування;
- г) констатація.

52. Якими видами публікацій підтверджується апробація результатів дисертації?

- а) статтями у фахових виданнях та тезами конференцій;
- б) художніми творами автора;
- в) матеріалами ЗМІ;
- г) усними виступами без публікацій.

53. Список використаних джерел наприкінці наукової роботи містить:

- а) бібліографічні описи всіх цитованих джерел;
- б) рекламні матеріали про автора;
- в) перелік наукових ступенів колег;
- г) біографію наукового керівника.

54. Бібліографічний опис повинен забезпечувати:

- а) ідентифікацію та пошук документа серед інших;
- б) короткий критичний аналіз джерела;
- в) виключно ім'я автора без додаткових даних;
- г) естетичний вигляд списку.

55. Наукова стаття – це:

- а) стаття у фаховому журналі з результатами дослідження;
- б) розділ дисертації;
- в) газетна замітка;
- г) художній нарис.

ЛІТЕРАТУРА

Нормативно-правові акти

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. - К.: Право, 1996. - 36 с.
2. Закон «Про вищу освіту» URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
3. Закон «Про освіту» URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
4. Національний класифікатор України: Класифікатор професій ДК 003:2010 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va327609-10>.
5. Національна рамка кваліфікацій URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-п>.
6. Перелік галузей знань і спеціальностей, 2015 URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/266-2015-п>.
7. Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук: Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України № 1220 від 23.09.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1086-19#n4>.
8. Указ Президента України «Питання європейської та євроатлантичної інтеграції» від 20 квітня 2019 р. № 155/2019 URL: <https://www.president.gov.ua/documents/1552019-26586>.
9. Порядок підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261, зі змінами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/261-2016-%D0%BF#Text>.
10. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти, затверджені наказом Міністерства освіти і науки України від 01.06.2017 р., № 600 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 30.04.2020 р., № 584).
11. Методичні рекомендації до практичних занять з дисципліни «Методологія наукових досліджень» для аспірантів спеціальності 032 «Історія та

археологія» / уклад. : Мотенко Я. В., Шишкіна Є. К. – Харків : НТУ «ХПІ», 2021. – 47 с.

12. Стандарт вищої освіти за спеціальністю 081 «Право» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/uploads/public/661/685/f22/661685f227ff8143494829.pdf>.

13. Стандарт вищої освіти за спеціальністю 081 «Право» для другого (магістерського) рівня вищої освіти URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2022/07/21/081-pravo-magistr-zizminami-643-20032023.pdf>.

14. Проект ЄС TUNING (прикладі результатів навчання, компетентностей) <http://www.unideusto.org/tuningeu>.

15. Програма єдиного вступного випробування з методології наукових досліджень: Наказ Міністерства освіти і науки України від 19.05.2025 № 740.

16. ESG 2015 (Стандарти та рекомендації із забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти) URL: https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/filebase/esg/ESG%20in%20Ukrainian_by%20the%20British%20Council.pdf.

17. EQF 2017 (Європейська рамка кваліфікацій) URL: <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/cee970-518f-11e7-a5ca-01aa75ed71a1/language-en>.

18. QF EHEA 2018 (Рамка кваліфікацій ЄПВО) URL: http://www.ehea.info/Upload/document/ministerial_declarations/EHEAParis2018_Communique_AppendixIII_952778.pdf.

19. ISCED (Міжнародна стандартна класифікація освіти, МСКО) 2011 URL: <https://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/isced-2011-en.pdf>.

20. ISCED-F (Міжнародна стандартна класифікація освіти – Галузі) 2013. URL: <https://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/international-standard-classification-of-education-fields-of-education-and-training-2013-detailed-field-descriptions-2015-en.pdf>

БАЗОВА:

1. Академічна доброчесність: проблеми дотримання та пріоритети

поширення серед молодих вчених / За загальною редакцією Н. Г. Сорокіної, А. Є.

2. Актуальні проблеми юридичної освіти та науки в Україні : монографія / за ред. Ю. С. Шемшученка. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2016. 361 с.

3. Аракелян Р. М. Концепція правової політики в працях українських вчених ХІХ-початку ХХ століття

4. Арсентьєва О.С., Шуліка А.О. Особливості формування правової культури особи / О.С. Арсентьєва, А.О. Шуліка // Молодь і наука: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку права в Україні: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції аспірантів, студентів, молодих науковців. – 20 травня 2021 р. Ч.1. – Сєверодонецьк: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2021. – С 117-122.

5. Артюхова, І. О. Дегтярьової. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2017. 169 с.

6. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / За загальною редакцією Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова. К.: Таксон, 2016. 234 с.

7. Андрійчук В.Г. Сутнісний аспект методології наукових досліджень. Економіка АПК. 2016. № 7. С. 87–94.

8. Бобилєв В. П., Іванов І. І., Пройдак Ю. С. Методологія та організація наукових досліджень : підручник. Дніпропетровськ : ІМА-пресс, 2014. 643 с.

9. Важинський С.Е., Щербак Т. І. Методика та організація наукових досліджень : навч. посіб. С. Е. Важинський, Т. І. Щербак. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 260 с.

10. Вдовичин І. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. Львів : Вид-во Львів. комерц. акад., 2015. 247 с.

11. Вегеш М. М. Організація і проведення наукових досліджень: Методичні рекомендації для здобувачів вищої освіти на третьому (освітньо-науковому) рівні (доктор філософії / Doctor Philosophy (Ph.D)- Ужгород 2020.- 39 с.

12. Ганін В. І. Методологія соціально-економічного дослідження: навч. посіб. / В.І. Ганін, Н.В. Ганіна, К.Д. Гурова. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 224 с.

13. Гоменюк З. П. Концепція правової держави Б. Кістяківського: Філософсько-правові виміри. Автореф. дис. канд. юрид. наук. 12.00.12. Львів, 2018. 19 с.
14. Гуторов О.І. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. Х.: ХНАУ, 2017. 272 с.
15. Дзьобань О.П. Методологія, організація та технологія наукових досліджень: навч. посіб. для аспірантів. Київ; Одеса: Фенікс, 2025. 284 с.
16. Дністрянський С. С. Загальна наука права і політики. Т. 1. Прага: Наклад Українського університету у Празі, 1923. 400 с.
17. Економічні дослідження (методологія, інструментарій, організація, апробація): навч. посіб. / за ред. А.А. Мазаракі. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2011. – 296 с.
18. Жаровська І. Правова політика держави(теоретико-правовий аналіз)// Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: «Юридичні науки» № 4(28), 2020. – С. 47-51
19. Железняк Н. А. Поняття державної правової політики та її загальна характеристика / Наукові записки НаУКМА. - 2003. - Т.21 Юридичні науки. URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/8417/Zhelezniak_Poniattia_d_erzhavnoi_pravovoi.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
20. Зацерковний В.І., Тішаєв І.В., Демидов В.К. Методологія наукових досліджень: навч. посібник. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 236 с.
21. Ляшко О. О. Концептуальні підходи до визначення правової політики держави в умовах гібридної війни// Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ.- 2017. № 3 (104). – С.111
22. Каламбет С.В. Методологія наукових досліджень: Навч. посіб. / С.В. Каламбет, С.І. Іванов, Ю.В. Півняк Ю.В. – Дн-вськ: Вид-во Маковецький, 2015. – 191 с.
23. Кальниш Ю.Г., Усаченко Л.М. Методологія наукових досліджень: навч.- метод. посіб. для підг. магістрів за спец. 8.150101 Державна служба / Ю.Г. Кальниш, Л.М. Усаченко – К.: ТОВ “НВП “Інтерсервіс”, 2013. – 126 с. .
24. Клименюк О.В. Методологія та методи наукового дослідження: навч.

посіб. / Клименюк О.В. – К.: Міленіум, 2005. – 186 с.

25. Котова Л.В. Про стан та вдосконалення PhD програми «Право» за спеціальністю 081 «Право» у Східноукраїнському національному університеті імені Володимира Даля/ Л.В. Котова. Третій рівень освіти в Україні: особливості підготовки наукових та науково-педагогічних кадрів у сучасних умовах війни : матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, 27 червня – 7 серпня 2022. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. С. 188-194.

26. Котова Л.В., Розовський Б.Г., Шаповалова О.В., Арсентьєва О.С. Про стан та перспективи розвитку освітніх програм за спеціальністю 081 «Право» у Східноукраїнському національному університеті імені Володимира Даля. *Молодь і наука: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку права в Україні*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. аспірантів, студентів, науковців, 19-20 трав. 2021р., ч. 1, Сєвєродонецьк, 2021. С. 14-20 (дата звернення: 05.08.2022).

27. Котова Л.В., Тютюнник В.К. Імплементация принципів права Європейського союзу в національне законодавство: категорія «ACQUIS COMMUNAUTAIRE». Правові засоби забезпечення та захисту прав людини: вітчизняний та зарубіжний досвід: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції науковців, юристів та аспірантів – 24-25 квітня 2019 р. – Сєвєродонецьк: вид-во СНУ ім. В. Даля 2019. - С. 136 – 139.

28. Крушельницька О. В. Методологія і організація наукових досліджень: навч. посіб. / Крушельницька О. В. – К.: Кондор, 2004. – 192 с.

29. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. І. С. Добронравова, О. В. Руденко, Л. І. Сидоренко та ін. ; за ред. І. С. Добронравової (ч. 1), О. В. Руденко (ч. 2). К. : ВПЦ «Київський університет», 2018. 607 с. URL: <http://www.philsci.univ.kiev.ua/biblio/Methodol.pdf>.

30. Методологія наукових досліджень у галузі: практикум [Електронний ресурс] : навч. посіб. для студ. спеціальності 151 «Автоматизація та комп'ютерно-інтегровані технології» / уклад.: Н.І. Бурау, В.С. Антонюк, Д.О. Півторак. – КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. - 58 с.

31. Навчально-методичний посібник для самостійного вивчення

навчальної дисципліни студентами спеціальності 081 «Право»// Укладач: Гладкий С.О., д.ю.н., професор, професор кафедри правознавства ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі». – Полтава-2016. - 260 с.

32. Невлюдов І.Ш., Олександров Ю.М., Андрусевич А.О., Чала О.О. Основи наукових досліджень: навч. посібник. Prague: OKTAN PRINT, 2024. 468 с.

33. Основи наукових досліджень у схемах і таблицях : навч. посіб. / О.П. Кириленко, В. В. Письменний. – Тернопіль : ТНЕУ, 2013. – 228 с.

34. Стеченко Д.М. Методологія наукових досліджень: підруч. / Д.М. Стеченко, О.С. Чмир. – К.: Знання, 2005. – 309 с.

35. Рашкевич Ю. М. Болонський процес та нова парадигма вищої освіти: монографія URL: <https://erasmusplus.org.ua/wp-content/uploads/2015/02/BolonskyiProcessNewParadigmHE.pdf>.

36. Розроблення освітніх програм: методичні рекомендації – / Авт.: В.М. Захарченко, В.І. Луговий, Ю.М. Рашкевич, Ж.В. Таланова / За ред. В.Г. Кременя. – К. : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2014. – 120 с.

37. Руднєва О. М., Ярмиш О. Н. Правова політика України: стан, проблеми концептуалізації та підвищення ефективності. Правова політика України: концептуальні засади та механізми формування: матер, наук.-практ. конф. (м. Києві 5 груд. 2012 р.). Київ: НІСД, 2013. С. 12.

38. Тернавська В.М. Принципи сучасної правової політики України <http://pd.onu.edu.ua/article/view/149511/150804>.

39. Татаренко Г.В. Референдріат для підготовки юристів в галузі адміністративного права та процесу: практика Німеччини//Інновації в забезпеченні якості викладання навчальних дисциплін адміністративно-правового блоку та здійснення галузевих фахових наукових досліджень у ЗВО в умовах воєнного стану: матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації. – 2022. – С.158-161

40. Татаренко Г.В., Колесник В.Е. Методи викладання правових дисциплін в умовах реформування вищої юридичної освіти // Молодь і наука: сучасний

стан, проблеми та перспективи розвитку права в Україні: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції аспірантів, студентів, молодих науковців. – 20 травня 2021 р. Ч.1. – Сєвєродонецьк: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2021. – С. 20-25

41. Татаренко Г.В., Татаренко І.В. Правова просвіта населення як елемент правової культури суспільства //Актуальні проблеми права: теорія і практика, 2019. – С. 87-94

42. Татаренко Г.В. Методологія проведення та оформлення результатів наукових досліджень у сфері права : посібник для здобувачів вищої освіти ОП «Право» рівня «Доктор філософії» / Г. Татаренко ; Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля, Юрид. ф-т. – Київ : [Вид-во Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля], 2023. – 104 с. ISBN 978-617-11-0245-3

43. Філософія права: навч. посібник / [О.О. Бандура, С.А. Бублик, М.Л. Заїнчковський та ін.]; за заг. ред. М.В. Костицького, Б.Ф. Чміля. – К.: Юрінком Інтер, 2000. – 336 с.

44. Філософський енциклопедичний словник / [під гол. ред. В.І. Шинкарука]. – К.: Абрис, 2002. – 742 с.

45. Філософія: навч. посібник / [Л.Б. Губерський, І.Ф. Надольний, В.П. Андрущенко та ін.; за ред. І.Ф. Надольного; [5-те вид., стер.]. – К.: Вікар, 2005. – 516 с.

46. Цехмістрова Г. С. Основи наукових досліджень: навч. посіб. / Цехмістрова Г. С. – К.: Слово, 2003. – 240 с.

47. Шейко В. М. Організація та методика науково- дослідницької діяльності: підруч. / В.М. Шейко, Н.М. Кушнарєнко. – К.: Знання, 2006. – 307 с.

48. Юринець В. Є. Методологія наукових досліджень : навч. посібник / В. Є. Юринець. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – 178 с.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний портал Верховної Ради України: <https://www.rada.gov.ua/>.
2. Наукова бібліотека СНУ ім. В. Даля: <https://library.snu.edu.ua/>.
3. Офіційний сайт наукового збірника «Актуальні проблеми права: теорія

- і практика»: <https://dspace.snu.edu.ua/communities/fc0184dd-b4f6-4164-882e-16822342e107>.
4. Електронна бібліотека: <http://www.info-library.com.ua/>.
  5. Бібліотека Інституту Поглиблених Правничих Студій. Велика Британія <https://ials.sas.ac.uk/>.
  6. Наукова бібліотека ім. М. Максимовича Київського національного університету ім. Тараса Шевченка www.library.univ.kiev.ua.
  7. Наукова бібліотека Національного університету «Києво-Могилянська академія» <https://library.ukma.edu.ua/>.
  8. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>.
  9. Національна бібліотека Франції <http://www.bnf.fr/>.
  10. Німецькі бібліотеки <http://www.ddb.de/>.
  11. Українська правнича фундація <https://ulaf.org.ua/>.
  12. Офіційний сайт Social Science Research Network. URL: <https://www.ssrn.com/index.cfm/en/>
  13. Офіційний сайт Суду ЄС. URL: https://curia.europa.eu/jcms/jcms/j_6/en.
  14. Офіційний сайт Європейського Суду з прав людини. URL: <https://echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=home>
  15. Система дистанційного навчання СНУ ім. В. Даля: <https://snu.edu.ua/>

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних (семінарських) занять з дисципліни
«Методологія проведення та оформлення результатів наукових досліджень у
сфері права» (частина 1)
для здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня
(доктор філософії / Doctor Philosophy (PhD)
спеціальності 081 «ПРАВО»

(Електронне видання)

Укладачі:

Галина Вікторівна ТАТАРЕНКО
Любов Вячеславна КОТОВА
Євген Ігорович ГУСАКОВ

Редактор

Техн. редактор

Оригінал-макет

О.В. Маслош

О.В. Маслош

Підписано до друку _____

Формат 60x84^{1/16}. Папір типограф. Гарнітура Times.

Друк офсетний. Умов. друк. арк. №. Облік. вид. арк. _____.

Тираж ___ екз. Вид. № _____. Замов. № _____. Ціна договірна.

Видавництво Східноукраїнського національного університету
імені Володимира Даля

Адреса видавництва: вул. Іоанна Павла II, 17

Тел.+38(050)218 04 78, факс (06452) 4 03 42

e-mail: vidavnictvoSNU.ua@gmail.com